

пристрої, однак, їх використання повинно гарантувати та підтверджувати захищеність від негативного впливу.

Список використаних джерел:

1. Семенченко А. І. Концепція розвитку електронного урядування в Україні / А. І. Семенченко. – К., 2009. – 15 с.
2. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001— № 23. – Ст. 118.
3. Мусіяка Віктор: Кому і навіщо впроваджувати електронне голосування? [Електронний ресурс] / Віктор Мусіяка. – Режим доступу: <http://www.3republic.org.ua/ua/ideas/11613>
4. Електронне голосування або ще одна річ, яку можна робити вдома [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://reformate.org/eklektika/elektronne_golosuvannya_abo_sche_odna_rich_yaku_mojna_roboti_vdoma
5. В Естонії протестували електронне голосування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/world/836434-v-estoniji-protestuvali-elektronne-golosuvannya.html>
6. Вибори стануть електронними // Бібліотечні-бібліографічні ресурси Верховної Ради України. Опис документа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.rada.gov.ua/DocDescription?doc_id=191698
7. Про схвалення Концепції запровадження системи електронного голосування в Україні: Проект Постанови Верховної Ради України [Електронний ресурс] // Головний правовий портал України Ліга Закон. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DF87900A.html
8. Семенченко А. І. Проект навчального посібника «Концептуальні засади розвитку електронного урядування в Україні» / А. І. Семенченко. – 2009. – 82 с.
9. Шуляк В. Система нормативно-правового забезпечення електронного урядування в Україні / Валентин Шуляк // Вісник Національної академії державного управління. – 2011. – № 4. – С. 133–141.

** Турчинов Кирило Олександрович – аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України, військовослужбовець Національної гвардії України.*

Цивільне право і процес

УДК 347.772 : 341

Галина Михайлюк *

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПРАВ НА
КОМЕРЦІЙНІ ПОЗНАЧЕННЯ**

У статті проводиться аналіз цивільного законодавства та відповідної судової практики з захисту прав на комерційні позначення. У центрі обговорення юрисдикційний та неюрисдикційний засоби захисту цивільних прав та інтересів правласників об'єктів права інтелектуальної власності.

Ключові слова: комерційне позначення, судовий захист, цивільне законодавство, суб'єктивне право, інтелектуальна власність.

Михайлюк Г. О. Гражданско-правовые основы защиты прав на коммерческие обозначения.

В статье анализируется гражданское законодательство и соответствующая судебная практика по защите прав на коммерческие обозначения. В центре обсуждения юрисдикционный и неюрисдикционный способы защиты гражданских прав и интересов собственников прав на объекты права интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: коммерческое обозначение, судебная защита, гражданское законодательство, субъективное право, интеллектуальная собственность.

Mykhailiuk G. O. The Civil Legal Framework for the Protection of Rights to Commercial Designations.

The civil law and the relevant court practice on the protection of rights to commercial designations have been analyzed in the article. The discussion is focused on the jurisdictional and non-jurisdictional ways of civil rights and interests of the proprietors of intellectual property rights protection.

Keywords: commercial designation, judicial protection, civil law, subjective law, intellectual property.

Загальні положення про охорону інтелектуальної власності передбачені ст. 23, 24 Конституції України [1]. Охоронні цивільні правовідносини щодо об'єктів правовідносин інтелектуальної власності виникають на підставі ст. 22, 23, ст. 431–432, норм глави 82 ЦК України, а також спеціальних актів законодавства [2]. Але при цьому самі ці охоронні правовідносини не є правовідносинами інтелектуальної власності, а виступають як результат перетворення останніх (у правовідносини відшкодування шкоди тощо) [3, с. 98].

Зазначене зумовлює необхідність хоч би короткого розгляду загальних питань права на захист у системі цивільних прав. Згідно з традиційною концепцією, право на захист є складовою частиною суб'єктивного цивільного права поряд з правом на власні дії та правом вимагати певної поведінки від зобов'язаних осіб. Прихильники зазначеної концепції обґрунтовують, що забезпечення суб'єктивного права можливістю захисту є його невід'ємною якістю, яка існує не паралельно з іншими, закріпленими у суб'єктивному праві можливостями, а притаманна їм. Враховуючи цю обставину інша частина правознавців вважає, що право на захист – це самостійне суб'єктивне право. Таке право з'являється у суб'єкта лише в момент порушення чи оспорування права та реалізується в межах охоронних цивільних правовідносин, що виникають [4, с. 41]. У зв'язку з цим, передусім, слід зауважити, що з наведених позицій виходить, що право на захист є невід'ємним атрибутом будь-якого суб'єктивного права, оскільки останнє підлягає захисту, навіть у разі якщо не передбачене цивільним законодавством, але не суперечить його засадам. Разом із тим, слід враховувати також, що зміст даного права не обмежується лише самим суб'єктивним правом. Захисту підлягають порушені чи оспорувані інтереси. Тому, виступаючи внутрішньою властивістю будь-якого суб'єктивного права, право на захист разом є самостійним суб'єктивним правом правоможної особи впливу на правопорушника з метою поновлення свого порушеного права чи забезпечення виконання юридичного обов'язку.

Наведені міркування, у цілому, безумно, виглядають переконливими й заслуговують на підтримку.

Пропонуємо зосередити свою увагу на такому способі захисту прав на комерційні позначення як відшкодування збитків, стягнення незаконно одержаного доходу та виплата компенсації, за допомогою яких задовольняється майновий інтерес правовласника.

Результатом порушення є надання потерпілому нового цивільного суб'єктивного права (поряд з порушеним абсолютним правом або замість нього) і покладення на порушника нового юридичного обов'язку (поряд з порушеним або замість нього). Зміст недоговірної зобов'язання, що виникає в результаті порушення абсолютного суб'єктивного права, сформульований у ст. 1166 ЦК України: порушник зобов'язаний відшкодувати шкоду, заподіяну особі або майну фізичної, або юридичної особи, а потерпілий має право вимагати від порушника виконання цього обов'язку. При цьому суб'єктивне цивільне право потерпілої особи, яке виникло, відрізняється від порушеного абсолютного права тим, що воно є відносним. Оскільки йому відповідає суб'єктивний обов'язок конкретної особи – боржника (порушника), а тому його здійснення ґрунтується на діях (поведінці) останнього.

За цивільним законодавством України збитки, завдані особі внаслідок порушення її цивільних прав, відшкодовуються у повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі. В той же час, у разі одержання особою, яка порушила право, у зв'язку із цим порушенням доходів, розмір упущеної вигоди має відшкодовуватися особі, право якої порушено, не може бути меншим від доходів, одержаних особою, яка порушила право.

Варто звернути увагу на те, що права на комерційне найменування та торговельну марку, належить до так званих абсолютних прав, тобто це право діє стосовно кожної людини, яка повинна утримуватися від порушення правомочностей власника цього права. Внаслідок цього виникає таке майнове право інтелектуальної власності на комерційні позначення, як право перешкоджати іншим особам неправомірно їх використовувати, у тому числі забороняти незаконне використання та вимагати відшкодування завданих збитків. Так, завдання шкоди цивільним абсолютним правам учасника цивільних відносин слугує підставою виникнення охоронних недоговірних правовідносин – зобов'язань відшкодування шкоди, передбачених нормами Глави 82 ЦК України. Юридичні права та обов'язки виникають як результат завдання шкоди.

Визначення шкоди в справах промислової власності незмінно вимагає від позивача, що виграв справу, визначитись, чи буде він підіймати питання про завданні збитки або виявляти об'єми отриманого порушником прибутку. Ці два варіанти є, безперечно, взаємовиключними, адже, обравши варіант встановлення прибутку, позивач приймає дії відповідача як власні [5, с. 52].

Щодо юридичного обов'язку відшкодувати шкоду, завдану порушенням немайнових та майнових абсолютних цивільних прав, слід зазначити, що він є новим обов'язком активного типу стосовно тих обов'язків пасивного типу, що існували в особі, яка завдала шкоду, раніше і полягали у вимогах не завдавати шкоди охоронюваним законом цивільним правам та інтересам іншої особи.

Єдиною формою відповідальності за завдання шкоди при відсутності договору є її відшкодування (у випадку необхідності – примусове) за рахунок порушника. Натомість, необхідність заявлення завданої реальної шкоди та її можливий розмір повинні бути підтверджені обґрунтованим розрахунком та іншими допустимими доказами (зокрема, у випадках, коли незаконне використання комерційного позначення призводить до погіршення чи втрати репутації). У зв'язку з тим, що об'єкти інтелектуальної власності вирізняються особливістю правового регулювання, застосування типових для речового права механізмів вирахування обсягів спричиненої реальної шкоди неможливе [5, с. 51].

Разом із тим Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 31 березня 1995 року в пункті 3 роз'яснює, що під немайновою шкодою, заподіяною юридичній особі, слід розуміти втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з приниженням її ділової репутації, посяганням на фірмове найменування, товарний знак, виробничу марку, розголошенням комерційної таємниці, а також вчиненням дій, спрямованих на зниження престижу чи підрив довіри до її діяльності. Крім того, пункт 9 закріплює, що розмір відшкодування моральної (немайнової) шкоди суд визначає залежно від ступеню зниження престижу, ділової репутації, часу та зусиль, необхідних для відновлення попереднього стану, добровільне – за власною ініціативою чи за зверненням потерпілого – спростування інформації редакцією засобу масової інформації. При цьому суд має виходити із засад розумності, виваженості та справедливості [6].

Аналіз концепції та положень ЦК України у галузі забезпечення захисту права власності дає підстави для висновку, що суб'єктивне право на захист, крім матеріально-правових, включає також засоби процесуального порядку. До їх кола належать: право на звернення за судовим захистом, можливість подання позовної заяви, брати участь у розгляді справи, користуватися процесуальними правами, вимагати примусового виконання рішення тощо. Варто зазначити, що не слід перебільшувати значення процесуальних засобів реалізації права на захист, останні забезпечують втілення матеріально-правової вимоги захисту, тобто виступають в якості форми здійснення захисту порушеного матеріального права. У зв'язку з цим доцільно інтерпретувати право на захист як матеріально-правове право, здійснення якого забезпечується у певній процесуальній формі.

Концепція цивільного законодавства, що передбачена Главою 3 ЦК України, крім загальних способів захисту, які застосовуються судом чи іншим компетентним органом (визнання права, припинення дій, що його порушують, відшкодування збитків тощо), дозволяє виокремити для правласників комерційних позначень спеціальні захисні механізми, що використовуються для поновлення даної групи прав у випадку їх порушення.

Слід окреслити, що основний масив проблемних питань у сфері превентивного захисту пов'язаний з відсутністю належної системи попереджувального захисту суб'єктивних прав саме на комерційні найменування. Важливо зазначити, що при проведенні реєстрації не беруться до уваги позначення, зареєстровані як торговельні марки чи географічні зазначення. При цьому варто звернути увагу на те, що до основних способів судового захисту прав на засоби індивідуалізації можна віднести: визнання права, відновлення становища, що існувало до порушення права, відшкодування збитків, компенсація моральної шкоди, опублікування судового рішення у засобах масової інформації.

Суд може винести рішення про публікацію у засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та змісту судового рішення по даному порушенню. При цьому суб'єкт права інтелектуальної власності, право якої порушено, має право вимагати від осіб, які порушили або порушують право інтелектуальної власності, надання інформації про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних товарів, в яких неправомірно використаний об'єкт права інтелектуальної власності, а також технічних засобів захисту та про канали їх розповсюдження.

Засобами масової інформації, в яких публікуються відомості про порушення, можуть бути газети, телебачення і радіомовлення. Публікації проводяться за рахунок коштів порушника. У них має бути викладена повна інформація про сутність порушення; прізвище порушника (порушників) і третіх осіб, задіяних у порушенні; зміст порушення; завдані моральна і майнова шкоди; оцінені у грошовій сумі, та інші обставини, що мають істотне значення для такої публікації.

Згідно з пунктом 9 ч. 2 статті 16 ЦК України кожна особа може звернутись до суду з вимогою про відшкодування моральної (немайнової) шкоди, заподіяної внаслідок порушення права інтелектуальної власності. Моральна шкода полягає, зокрема, у приниженні честі, гідності, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи, а її відшкодування здійснюється грішми, іншим майном або в інший спосіб (пункт 4 ч. 2, ч. 3 статті 23 ЦК України).

Згідно з Рекомендаціями Президії Вищого господарського суду України, «вирішуючи спори про відшкодування моральної (немайнової) шкоди, заподіяної внаслідок порушення права інтелектуальної власності, господарські суди мають з'ясувати: наявність такої шкоди; протиправність дій особи, яка її

заподіяла; наявність причинного зв'язку між шкодою і протиправними діями особи, яка її заподіяла, та вини останньої в її заподіянні. Суд, зокрема, повинен встановити, чим підтверджується факт заподіяння позивачеві втрат немайнового характеру, за яких обставин чи якими діями вони заподіяні, в якій сумі чи в якій матеріальній формі позивач оцінює заподіяну йому шкоду та з чого він у цьому виходить, а також інші обставини, що мають значення для вирішення спору» [7].

Цілком погоджуємось із думкою Кодинця А. О., що комерційні позначення стають цінністю для їх власника тому потребують самостійної охорони. Слід зазначити, що часто вартість засобу індивідуалізації значно перевищує цінність позначеного об'єкта, у зв'язку з чим виникає нагальна потреба у забезпеченні захисту прав суб'єкта на засіб індивідуалізації [8, с. 883 – 884].

Після набрання судовим рішенням законної сили, Державна служба інтелектуальної власності України розміщує інформацію про це в офіційному бюлетні «Промислова власність». При цьому свідоцтво, у разі визнання його недійсним, вважається таким, що не набрало чинності з дати подання заявки на видачу свідоцтва.

Відповідно до оглядового листа Вищого Господарського Суду України «Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на знаки для товарів і послуг (торговельну марку) (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України)» від 22 січня 2007 року знак для товарів і послуг, який є тотожним або схожим до змішування з фірмовим найменуванням іншої юридичної особи, є неохороноспроможним [9].

Можливості для захисту комерційних позначень є особливо актуальними для суб'єктів малого бізнесу, які також потребують засобів індивідуалізації на ринку, але в деяких випадках за законодавством не можуть мати комерційного (фірмового) найменування (фізичні особи – підприємці), а реєстрація торговельної марки для них є часто надто складною, тривалою та недешевою процедурою. Тому використання комерційних позначень, враховуючи відсутність суворих формальних вимог до їх змісту та державної реєстрації, і водночас можливість захищатись від недобросовісних конкурентів, є для малого бізнесу оптимальним варіантом.

Цікавим є той факт, що запропонована Європейским Співтовариством система торговельних марок надає можливість власникам виключних прав захищати свої інтереси, заперечуючи проти реєстрації торговельної марки в адміністративному порядку [10, с. 130].

Вищезазначене доречно проілюструвати наступним прикладом – справою за позовом малого підприємства (далі – МП) «ХХХ» до приватного підприємства (далі – ПП) «ХХХ» про зобов'язання до вчинення певних дій. У Постанові Вищого господарського суду України від 06 вересня 2011 року, враховуючи те, що комерційні (фірмові) найменування сторін включають також і організаційно-правову форму, суд дійшов висновку, що позивач і відповідач можуть функціонувати на одному ринку, оскільки їх найменування виключають можливість змішування їхньої діяльності, а відтак – й введення в оману споживачів [11, с. 21].

Як впливає з матеріалів справи, причиною спору стало питання про наявність підстав для висновку про порушення ПП «ХХХ» прав позивача на фірмове найменування та торговельну марку.

Відповідно до ст. 8 Паризької конвенції про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. фірмове найменування охороняється в усіх країнах Союзу без обов'язкового подання заявки чи реєстрації і незалежно від того, чи є воно частиною товарного знаку [12].

Згідно зі ст. 489 ЦК України правова охорона надається комерційному найменуванню, якщо воно дає можливість вирізнити одну особу з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо справжньої її діяльності; право інтелектуальної власності на комерційне найменування є чинним з моменту першого використання цього найменування та охороняється без обов'язкового подання заявки на нього чи його реєстрацію і незалежно від того, чи є, чи ні комерційне найменування частиною торговельної марки; особи можуть мати однакові комерційні найменування, якщо це не вводить в оману споживачів щодо товарів, які вони виробляють та (або) реалізують і послуг, що ними надаються.

У прийнятті рішення зі справи місцевий господарський суд, з яким погоджується й Вищий господарський суд України, керувався тим, що:

– мале підприємство «ХХХ» і приватне підприємство «ХХХ» здійснюють господарську діяльність на одному ринку;

– комерційними (фірмовими) найменуваннями є: позивача – мале підприємство «ХХХ» у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю; відповідача – приватне підприємство «ХХХ»;

– зважаючи на те, що комерційні (фірмові) найменування названих сторін включають також і організаційно-правову форму, то позивач, і відповідач можуть функціонувати на одному ринку, оскільки такі найменування виключають можливість змішування їх діяльності, а відтак – й введення в оману споживачів;

- позивач є власником свідоцтва України на знак для товарів і послуг «XXX» за заявкою від 1 січня 2003 р. № 0001;
- датою реєстрації відповідача в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України є 1 вересня 1998 р.;
- ПП «XXX», використовуючи спірне позначення з 01 вересня 1998 р., відповідно до приписів ст. 500 ЦК України має право попереднього користувача на позначення «XXX», тобто має право на безоплатне продовження такого використання;
- позовна вимога про зобов'язання ПП «XXX» виключити зі своєї назви слово «XXX» не відповідає визначенню ст. 16 ЦК України способом захисту порушеного права.

Одеський апеляційний господарський суд, погодившись із резолютивною частиною рішення господарського суду першої інстанції, зокрема зазначив, що: дотримання відповідачем правил реєстрації як юридичної особи не може бути належним обґрунтуванням прийнятого судом рішення; МП «XXX» використовувало в рекламних оголошеннях слово «XXX» лише як торговельну марку, а не фірмове (комерційне) найменування; матеріали справи не містять доказів використання відповідачем торговельної марки «XXX» до 01 січня 2003 р. (дати подання МП «XXX» заяви на реєстрацію знака для товарів і послуг). Враховуючи викладене, Вищий господарський суд України вважає за можливе, погодившись із рішеннями попередніх судових інстанцій про необхідність відмови в задоволенні позову, зазначені рішення залишити без змін із мотивів, викладених у рішенні господарського суду Одеської області [10, с. 23].

У літературі *забезпечення інтересу споживача* не бути введеним в оману використанням такого позначення, розглядається як важлива умова цивільно-правової охорони торговельної марки [13, с. 211].

Проаналізувавши судову практику в справах про визнання недійсними свідоцтв на знаки для товарів і послуг, можна дійти таких висновків: 1) свідоцтво позивача на спірний знак має бути отримано раніше, ніж «недобросовісне свідоцтво»; 2) знак за свідоцтвом позивача і «недобросовісним свідоцтвом» повинні бути схожими до ступеня змішування, що неможливо встановити без проведення експертизи; 3) використання знака за недобросовісним свідоцтвом може ввести в оману споживача. Дані положення, зазвичай, мають бути в основі правової позиції позивача в суді.

При цьому юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». У цьому аспекті згідно положень статті 19 даного Закону свідоцтво на знак для товарів і послуг (торговельну марку) може бути визнано в судовому порядку недійсним повністю або частково у разі: а) невідповідності зареєстрованого знака умовам надання правової охорони; б) наявності у свідоцтві елементів зображення знака та переліку товарів і послуг, яких не було у поданій заявці; в) видачі свідоцтва внаслідок подання заявки з порушенням прав інших осіб [14, с. 76].

Особливостями розгляду справ про визнання недійсним свідоцтва на знак для товарів та послуг є також дієвість принципу змагальності під час судового розгляду. Вказана можливість належить як особі, яка заперечує проти охорони відповідного знака, так і особі, яка користується правом на одержання такої охорони. Варто також зазначити що свідоцтво може бути визнано недійсним повністю або частково. Це означає, що в разі визнання свідоцтва недійсним у певній частині інші складові знака продовжують перебувати під правовою охороною [15, с. 47].

Правовласники комерційних позначень мають право вимагати від порушника: припинення дій, що порушують право або створюють загрозу порушення; вилучення з обігу товару з неправомірним використанням комерційних позначень; вилучення з товару чи його упаковки неправомірно нанесеного комерційного позначення, а за неможливості цього – знищення товару; відшкодування втрат, включаючи недержані доходи; відшкодування збитків у розмірі не більше ніж отриманий порушником прибуток; вжиття інших передбачених законами заходів, пов'язаних із захистом прав на комерційні позначення.

Цивільно-правові способи захисту прав на комерційне позначення надають власнику широкий вибір передбачених як міжнародним, так і національним законодавством окремих зарубіжних держав засобів для поновлення своїх порушених прав на комерційне позначення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40 – 44. – Ст. 356.
3. Харитонова О. І. Об'єкти права інтелектуальної власності та речі, в яких вони втілені: до проблеми співвідношення / О. І. Харитонова // Юридичний вісник : щоквартальний журнал. – 2013. – № 1. – С. 94 – 101.

4. Кодинець А. О. Теоретичні та практичні аспекти захисту суб'єктивних прав на засоби індивідуалізації / А. О. Кодинець // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 3. – С. 39 – 48.
5. Полуектов І. Л. Цивільно-правові способи захисту прав інтелектуальної власності на комерційні позначення / І. Л. Полуектов // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2006. – № 5. – С. 51 – 60.
6. Про судову практику в справах відшкодування моральної (немайнової) шкоди : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 31 березня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>
7. Рекомендації Президії Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 10 червня 2004 року № 04-5/1107 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1107600-04>
8. Цивільне право України. Загальна частина : підручник: / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданника. – 3-е вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
9. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на знаки для товарів і послуг (торговельну марку) (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України) : Оглядовий Вищого господарського суду України від 22 січня 2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v8_24600-07
10. Бошицький Ю. Л. Особливості правового регулювання торговельних марок в Угорщині / Ю. Л. Бошицький // Часопис Київського університету права. – 2007. – № 4. – С. 127 – 132.
11. Постанови Вищого господарського суду України зі справ у спорах, пов'язаних із захистом на об'єкти інтелектуальної власності // Господарське судочинство. Судова практика у господарських справах : Науково-практичний журнал. – 2013. – № 1. – С. 21 – 51.
12. Paris Convention for the Protection of Industrial Property 1883 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/trtdocs_wo020.html.
13. Савич С. С. Споживач у системі цивільно-правової охорони торговельних марок / С. С. Савич // Проблеми права інтелектуальної власності. – 2011. – № 3. – С. 210 – 213.
14. Коваль А. М. Захист прав інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для товарів і послуг) / А. М. Коваль // Юридичний журнал : Аналіт. матеріали. Коментарі. Судова практики. – 2014. – № 1. – С. 72 – 78.
15. Владімірова Н. Спосіб захисту прав на торгову марку / Н. Владімірова // Інтелектуальна власність : Наук.-практ. журн. – 2014. – № 1. – С. 43 – 47.

** Михайлюк Галина Олегівна – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри міжнародного права та спеціальних правових наук Національного університету «Києво-Могилянська академія».*

Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право

УДК 349.7 (477)

Руслана Коцюба *

ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ У СВІТЛІ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Статтю присвячено з'ясуванню загальних напрямів розвитку національного законодавства у сфері безпеки використання ядерної енергії у світлі виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Ключові слова: безпека використання ядерної енергії, ядерна безпека, енергетична безпека, Угода про асоціацію.

Коцюба Р. А. Задачи развития законодательства в сфере безопасности использования ядерной энергии в аспекте выполнения Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС.

Статья посвящена определению общих направлений развития национального законодательства в сфере безопасности использования ядерной энергии в аспекте выполнения Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС.

Ключевые слова: безопасность использования ядерной энергии, ядерная безопасность, энергетическая безопасность, Соглашение об ассоциации.